

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

Entrevista **Glòria Ballús**

Musicòloga. No amaga l'admiració per la figura d'Íñigo de Loiola, que posteriorment va esdevenir sant Ignasi, i ho demostra en l'exhaustiu treball de recerca realitzat per treure a la llum els goigs, himnes, càntics i altres composicions que, al llarg dels segles, han tractat la seva vida i obra

«Hi ha força peces musicals dedicades a l'estada que va fer sant Ignasi a Manresa»

► La manresana recull en un treball premiat la producció musical creada des del segle XVII a l'entorn del fundador dels jesuïtes

MARTA PICH

Toni Mata i Riu

MANRESA

■ Glòria Ballús (Manresa, 1949) ha obert una via nova per al coneixement de la vida i l'obra de sant Ignasi amb un treball que va presentar ahir a la cripta de la basílica de la Seu de Manresa, que es va omplir de gom a gom. La musicòloga va guanyar el novembre del 2017 el Premi Pare Ignasi Puig i Simon pel projecte *La música a l'entorn de Sant Ignasi de Loiola i de la Companyia de Jesús a la ciutat de Manresa. Materials per al seu estudi*. Una proposta que va materialitzar durant l'any passat i que va dipositar a l'Arxiu Comarcal del Bages per a la lliure consulta dels investigadors i de tothom qui hi pugui tenir interès.

► Què explica de nou sobre sant Ignasi amb aquest treball?

■ És un treball exhaustiu, de 600 pàgines, amb el qual m'interessa mostrar la gran diversitat de música que hi ha a l'entorn de la figura de sant Ignasi, de la Companyia de Jesús, dels jesuïtes... en relació amb la ciutat de Manresa. És un tema que no s'havia tractat i l'entenc com a punt de partida per a posteriors investigacions.

► A Íñigo de Loiola, que posteriorment va prendre el nom d'Ignasi, li agradava la música?

■ Així ens ho diu ell mateix. Quan va fundar la Companyia de Jesús, explica que ell hi hauria posat cant, però que no ho va fer perquè la voluntat de Déu no era aquesta. La prioritat era lluitar contra la Reforma protestant i les heretgies. Però, per a ell, la música era molt important. I, a més, hem de tenir present que tenia formació de cavaller, i això incloïa aprendre a cantar i a tocar un instrument, ja fos la viola, el llaüt... Però, malgrat el que he dit abans, a les escoles i les universitats dels jesuïtes la música era una assignatura.

► Tenia, doncs, molt interioritzada la música?

■ El pare Luis Gonçalves de Câmara, que va viure al segle XVI, va dir d'Ignasi: «Con lo que mucho

Glòria Ballús va omplir la cripta de la Seu per parlar de la música que s'ha inspirat en la vida de sant Ignasi

se levantaba en oración, era con la música y canto de las cosas divinas, como con Misas, vísperas y otras semejantes; tanto que me confesó, si acertaba a entrar en alguna Iglesia cuando se celebraban los oficios cantados, luego parecía que totalmente se transportaba de sí mismo».

► Queda clar, doncs, la passió que el futur sant sentia pel fet musical.

■ Les paraules del pare Gonçalves continuen així: «Y no solamente le hacía este bien al ánimo, sino también a su salud corporal. Y así cuando no la tenía o estaba con grande hastío, con ninguna cosa se curaba más que con oír cantar alguna cosa devota a algún hermano».

► Què escoltava Íñigo quan va estar a Manresa des del 25 de març del 1522 fins a començament de febrer del 1523?

■ Anava a missa, vespres i completes tant a la Seu com a Sant Pere Màrtir, uns oficis que sempre eren cantats. A la Seu, hi havia l'orgue, i Íñigo també escoltava els corers (infants cantors) i els conductius (adults). També va anar al Carme, la Salut de Viladordis, la Guia, Sant Marc... Precisament, el

dia que va passar per la Guia s'hi celebrava la romeria de la Festa de l'Anunciació. A Montserrat va escoltar els monjos i els escolans, i a Barcelona, sobretot, les ensalades de Mateu Flecha. El que m'interessava, però, no era tant allò que escoltava sinó la música dedicada a ell i a la Companyia que s'ha fet, en relació amb Manresa.

► Quin tipus de composicions musicals se li van dedicar?

■ Sobretot goigs, himnes i càntics, però també misses i fantasies. Aquella música servia sobretot perquè la gent la cantés, més que no pas per escoltar-la.

► Ha pogut quantificar les obres que se li han dedicat?

■ Un munt, perquè hi ha moltes versions, tant de sant Ignasi com de sant Lluís, un altre sant que es va venerar molt a la ciutat.

► Quina és la peça més antiga que ha pogut trobar?

■ Hi ha dos goigs sobre l'estada d'Ignasi a Manresa que daten del 1673, un en castellà i un altre en català. D'aquest darrer, el 1743 se'n va fer una versió castellana. El meu interès, però, també va ser trobar obres dedicades a aquelles figures de la Companyia de Jesús de les quals hi va haver devoció a

Manresa perquè n'hi havia congregacions, com Francesc Xavier, Lluís Gonzaga, Francesc de Borja, Estanislau de Kostka i Sant Pere Claver.

► La petjada d'Ignasi la trobem de forma sovintejada.

■ Hi ha goigs, fins i tot, que esmenten quan ell va estar malalt a la Casa Amigant, del seu pas per la Salut de Viladordis... El 1622 van canonitzar, de cop, sant Isidre, sant Francesc Xavier, santa Teresa, sant Felip Neri i sant Ignasi. A Madrid es va fer una celebració i Lope de Vega va qualificar sant Ignasi, en un escrit, com «un humilde para sabios».

► Aquests goigs eren per cantar?

■ Tot el que es feia era perquè la gent que assistia als oficis religiosos cantés: la participació dels fidels tenia un component de catequesi. La gent s'aprenia les tornades, amb parts de la història del sant, i les cantava. Hem de tenir present que els goigs es compraven, perquè tenien la funció d'estampes, concedien indulgències... Se'n feien moltes edicions perquè era un negoci al qual s'apuntaven moltes impremtes.

► Un indicatiu clar de l'èxit que tenien.

« Les obres més antigues daten del 1673, un parell de goigs sobre l'estada a la ciutat»

« La música va ser molt important per a Ignasi. A Manresa escoltava molts oficis litúrgics cantats»

« Hem de valorar l'estada que va fer aquí en relació amb tot el que va passar després»

■ Fins i tot n'hi havia que eren polifònics. De l'any 1748, tenim uns *Gozos a San Francisco*, per a quatre veus i violins, de Josep Pujol, que va ser l'organista de la catedral de Barcelona.

► Alguna sorpresa més?

■ Durant la propera Festa Major de Manresa, la Capella de Música de la Seu interpretarà la *Missa In Honorem St. Ignatius*, que va escriure Miquel Augé el 1922, imagino que a l'entorn de la commemoració del 4t centenari de l'estada d'Ignasi a Manresa.

► Encara ens falta molt per conèixer de la vida i l'obra de sant Ignasi?

■ I tant, molt. I el que hem de fer és valorar la seva estada a Manresa amb relació a tot el que va fer després. Perquè si hagués passat per aquí i després no hagués fet res, doncs no tindria cap sentit parlar-ne tant. I, com que la Companyia tenia músics i compositors però la música no era el seu objectiu principal, l'estudi de la música ha quedat en un segon terme.

► Què és el més recent que ha trobat?

■ Hi ha peces dels anys 50 i 60, però jo ho faig avançar fins a la creació de les visites *Exercicis Musicals al Museu Comarcal de Manresa. L'experiència transformadora d'Ignasi de Loiola a Manresa*, creades el 2016 i comissariades per Oriol Pérez. Així es pot veure que cada època ha fet música a l'entorn de sant Ignasi.